

“De dreiging van fysiek geweld door een ouder is vergelijkbaar met schade voortvloeiende uit het verlies van hechting met een ouder ten gevolge van manipulatie door de andere ouder. Indien een ouder zijn/haar kind aanzet tot haat jegens of afwijzing van de andere ouder, leert die ouder het kind namelijk haat ten opzichte van zichzelf te voelen.”

**Rol Nationale Politie bij
aanpak complexe
(echt)scheiding
problematiek voorafgaand
en na betrokkenheid
Rechtbank.**

Stichting Vader Kennis Centrum
B.A. 't Hoff en B. Wondergem

Rol Nationale Politie bij aanpak complexe (echt)scheiding problematiek voorafgaand en na betrokkenheid Rechtbank.

(16 november 2017)

Inleiding:

*“De schade van fysiek geweld door een ouder **is vergelijkbaar** met de schade voortvloeiende uit het verlies van hechting met een ouder ten gevolge van manipulatie door de ander ouder.”*

*“Bij een beslissing aangaande contactregelingen de rechtbank ervan moet uitgaan dat beide ouders het recht hebben om in principe **in dezelfde mate** voor het kind te zorgen en deel te nemen aan diens opvoeding, wat tegelijk overeenstemt met het recht van het kind op zorg van beide ouders.”¹*

Bij complexe scheidingen zijn er in veel gevallen zowel civiel- als strafrechtelijke rechtsregels van toepassing. Vanuit het civiel recht kan de rechter uitspraak doen over gezag en omgang. Ook verplicht het civiel recht de ouder om de ontwikkeling van de banden van het kind met de andere ouder te bevorderen².

Maar wat als een ouder zich hier niet aan de regels houdt? Wat als een ouder het kind onttrekt aan het gezag van- en/of de omgang met de andere ouder, of de kinderen zelfs aanzet tot haat tegenover de andere ouder. In die gevallen komt naast het civiel recht, ook het strafrecht in beeld. Op dit moment is het beleid van het Openbaar Ministerie (OM) en de politie om hier zeer terughoudend mee om te gaan. Feitelijk wordt op het moment van een incident vooral de rust op straat of in huis hersteld en aansluitend een zorgmelding gedaan bij Veilig Thuis. Er is echter geen zicht op wat de lange termijn gevolgen zijn voor in het bijzonder de kinderen van het niet of beperkt handelen van de politie. De volgens het systeem gekwalificeerde “opstandige”, uitwonende ouder, wordt bijna standaard terug verwezen naar de advocaat (civiel recht). Maar is dit geen terug verwijzing naar een procedure die al eerder gevolgd is?

De vaak eerste signalen van complexe (echt)scheidingen komen vaak als eerste in beeld bij de politie. Wat wordt er nu feitelijk met deze eerste signalen gedaan door politie of andere overheidsinstanties? Hoe wordt er tussen overheidsinstanties samengewerkt of is er meer sprake van doorschuiven? In hoeverre zouden interventies uit een combinatie van het civiel met het strafrecht op effectievere wijze kunnen worden ingezet

Op dit moment zijn er signalen van vaak herhaaldelijke bemoeienis vanuit de politie of sluimert de ogenschijnlijke hervonden rust voort in ouders en kinderen. Met op langere termijn niet zelden vreselijke gevolgen voor kinderen en ouders van dien.

Welke kansen blijven hier liggen en wat zijn op dit moment de lange termijn gevolgen?

¹ Constitutionele Hof, BRNO Tsjechische Republiek, TZ 80/2017, 26 juli 2017

² Burgerlijk Wetboek Boek 1, artikel 247 lid 3

Lange termijn gevolgen huidig beleid:

In het artikel *“Ik mis het gevoel iemands kind te zijn”*³ geeft een jong volwassene aan dat ze tijdens de echtscheidingsprocedure het contact met haar vader is verloren. Volgens betrokken hulpverleners gebeurde dit **“in het belang van het kind.”** Achteraf ontdekte zij dat haar vader er alles aan heeft gedaan om een goed contact te onderhouden maar dat geen hulpverlener het voor hem opnam. Ze vroeg zich af waar de hulpverleners waren toen het oudervervreemding syndroom zich in het gezin manifesteerde. Toen ze tot de ontdekking kwam dan haar vader een andere persoon was dan zij jarenlang had gehoord was het te laat. Haar vader was inmiddels overleden.

In het artikel *“Mijn vader hield wel van ons”*⁴, geeft een volwassen vrouw aan dat ze altijd een papa’s kindje was maar dat zij, eveneens tijdens een echtscheidingsprocedure, het contact met haar vader was verloren. Door wat haar moeder over vader vertelde ontwikkelde er zich een grote boosheid in haar t.o.v. haar vader. Toen haar moeder overleed en zij de zolder opruimde ontdekte ze een schoenendoos vol ongeopende brieven die haar vader aan haar had gestuurd en die moeder nooit aan haar had gegeven. Nadat ze er twee gelezen had stroomden de tranen over haar wangen. Hij had jarenlang laten weten dat hij aan hen dacht. Ook haar vader was inmiddels overleden.

“Het is van levensbelang voor het kind, te erkennen dat beide ouders niet te vervangen zijn. Kinderen zijn er zelf sterk op gericht om hun relatie met beide ouders te laten voortduren. Als bijvoorbeeld de moeder en haar ouders zich keren tegen de vader en zijn familie wordt het kind gevangen in een gespleten loyaliteit. Het kind wordt gedwongen loyaal te zijn aan één van de ouders ten koste van de andere ouder. Het kind zal zijn betrokkenheid met zijn of haar vader niet opgeven. Blameer de vader van je kind niet, maar geef hem een plek. Geef je jou kind niet de vrijheid van de andere ouder te houden, dan blijft het daar een leven lang mee tobben. **Ik vind dit kindermishandeling**, zo sterk wil ik dit stellen. Soms duurt het 25 á 30 jaar eer de kinderen uit de schuldvraag zijn en kunnen constateren Ja maar wacht even, dit is een huwelijk geweest waar twee mensen deel aan hadden.”⁵

Omvang problematiek:

Volgens cijfers van het Centraal Bureau Statistiek ligt het aantal echtscheidingen⁶ de afgelopen jaren tussen de 30.000 en 35.000 per jaar. De schattingen zijn dat een even grote groep ouders uit elkaar gaat die niet met elkaar getrouwd waren, maar waar in veel gevallen ook kinderen bij betrokken zijn.

In ongeveer 15% van de scheidingsgevallen wordt advies gevraagd aan de Raad van Kinderbescherming. (15% = 4.500 – 5.250) Het aantal ouders wat het contact met hun kind/kinderen, verliest wordt geschat op ruim 2.000⁷ tot 10.000 per jaar.

³ Dagblad De Telegraaf, 27 december 2000

⁴ Dagblad De Telegraaf, bijlage Vrij, 16 juli 2016

⁵ Balans in beweging en Alle dochters, stafdocente en familietherapeut E.M. van den Eerenbeemt

⁶ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/37/meer-echtscheidingen>

⁷ Zaak na zaak om zijn kinderen te zien, Volkskrant 23 augustus 2017

Volgens recente cijfers van het CBS woont ruim 8 procent van de pasgeboren baby's in een eenoudergezin. Van de 17-jarigen woont bijna 20 procent (1 op de 5 kinderen) bij één van beide ouders⁸.

Auteurs:

De auteurs van deze rapportage zijn beiden in de rang van (hoofd) inspecteur werkzaam bij de Nationale Politie. Naast ervaringen uit hun werk en onderzoek binnen de politie, hebben beide auteurs privé een (zeer) complexe echtscheiding meegemaakt. Vanuit hun werkzaamheden bij de Stichting Vader Kennis Centrum (hierna: VKC) adviseren, begeleiden en coachen zij een groot aantal personen, zowel vaders als moeders, bij hun problemen tijdens of na een complexe scheiding.

Ook zijn auteurs bekend met- en hebben ondersteuning verleend aan klachtenprocedures en onderzoeken van de Nationale- en Kinderombudsman. Auteurs hebben eerder enkele lezingen verzorgd op de politieacademie en geven met regelmaat gastlessen aan studenten "Maatschappij en Recht" aan de Hoge School van Amsterdam. Ook worden (opdrachten voor) afstudeerscripties geformuleerd en begeleid. Bij dit alles hebben zij ervaring opgedaan in wet- en regelgeving uit het strafrecht, het civiel recht, maar ook omtrent de psychologie van het scheidingsproces.

Uit al hun ervaringen zijn auteurs ervan overtuigd dat bij een juiste inzet aan de voorkant van de complexe scheidingsproblematiek, jarenlang leed voor kinderen en ouders kan worden voorkomen of in ieder geval sterk kan worden verminderd.

Rapport "Veiligheid Voorop":

Medio 2015 verscheen het rapport "**Veiligheid Voorop**",⁹ een gezamenlijk rapport van de Nationale- en Kinderombudsman naar: *"De rol van de politie bij problemen bij de nakoming van een omgangsregeling tussen ouder(s) en kind"*.

De belangrijkste aanbeveling uit dit rapport was dat: *"de politie een visie ontwikkeld over al het politieoptreden bij problemen in de nakoming van de omgangsregeling."* Er moet duidelijk gecommuniceerd worden naar kinderen en ouders wat zij van de politie mogen verwachten.

Verder is in het rapport te lezen dat bij de visieontwikkeling moet worden nagedacht over verbetering van de praktische uitvoering waarbij aandacht is voor adequate informatievergaring, toepassing van hoor- en wederhoor en adequate kennis en vaardigheden bij de politiemedewerkers.

Daarnaast moet worden verkend welke mogelijkheden er zijn om de samenwerking tussen politie, medewerkers Jeugdzorg en het Openbaar Ministerie (OM) te verbeteren en de informatie-uitwisseling voor zover mogelijk te optimaliseren.

De Ombudsman adviseert om hiervoor een pilot te starten in een politie-eenheid, in samenwerking met het OM en de gemeentelijke wijkteams in de betreffende regio.

⁸<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/13/steeds-meer-minderjarigen-wonen-bij-een-ouder>

⁹ Adviesrapport Nationale- en Kinderombudsman "Veiligheid Voorop", 2 juli 2015

Onder punt 4.6. van dit rapport uitten ouders de wens dat de politie meer deskundigheid zou moeten ontwikkelen op het terrein van jeugdbescherming en pedagogische kennis en ook de advocatuur benadrukt dat gespecialiseerde mensen binnen de politie dergelijke zaken zouden moeten oppakken.

De auteurs van deze rapportage onderschrijven op dit punt de conclusies in het rapport van de Ombudsman, echter benadrukken dat de betrokkenheid van de Nationale Politie bij complexe scheidingen niet beperkt is tot een rol voor wat betreft de problemen bij de nakoming van omgangsregelingen.

Overige betrokkenheid Nationale Politie bij complexe scheidingen:

De Nationale Politie wordt vaak als eerste geconfronteerd met signalen van in aantocht zijnde complexe scheidingen, vaak nog ver voordat de rechtbank of instanties als Jeugdzorg en Raad van Kinderbescherming hier kennis van dragen.

Signalen kunnen bestaan uit een melding van huiselijk geweld waarbij soms een van de partners, op signalen van de andere partner, wordt aangehouden. In voorkomende gevallen krijgt de aangehouden partner een huisverbod. Achteraf blijken deze aanhoudingen niet altijd terecht te zijn, maar voort te komen uit een steeds verder uit de hand lopend partnerconflict. Een eerste optreden van de politie kan het conflict verder doen escaleren.

Een ander signaal kan zijn dat een van de ouders, met medeneming van de kinderen, is vertrokken naar een voor de andere ouder onbekende verblijfplaats, soms een opvanghuis. Op dit moment wordt niet of nauwelijks onderzoek gedaan of een dergelijk vertrek al dan niet gerechtvaardigd is.

Niet zelden blijken ook deze meldingen slechts symptomen te zijn van een beginnend of verder uit de hand lopend onderliggend partner- c.q. ouderconflict die niet zelden uitmonden in een complexe scheiding.

De hiervoor opgesomde vormen, waarbij de politie in echtscheidingsproblematiek betrokken raakt, zijn niet limitatief.

Het is van het grootste belang dat de politie naast de primaire orde handhaving op straat, met behulp van specialisten met voldoende kennis en vaardigheden dergelijke signalen tegemoet treedt om al vanaf het eerste begin het conflict goed te duiden en te de-escaleren waarmee mogelijk, verderop in het traject “complexe scheidingen” kunnen worden voorkomen of in ieder geval verminderd.

Belang waarheidsvinding aan het begin van complexe scheidingen:

Bij alle hiervoor omschreven signalen is het, naast de-escalatie, van het grootste belang dat er, al vanaf het allereerste begin, vooral in het belang van de betrokken kinderen, waarheidsvinding plaatsvindt.

Hebben er door een van de ouders daadwerkelijk strafbare gedragingen plaatsgevonden die het rechtvaardigen dat:

- de andere ouder moet worden aangehouden;
- een ouder met medeneming van de kinderen is vertrokken;
- een omgangsregeling niet wordt nagekomen;
- er afwijkend van de rechterlijke uitspraak wordt gehandeld;

of misbruikt een ouder de overheid uit rancune of om een betere uitgangspositie te verwerven bij de toewijzing van de kinderen.

Daarbij is van belang te onderkennen dat het weghalen van kinderen uit hun sociale en stabiele leefomgeving en het zonder toestemming van de andere ouder overbrengen naar een onbekende verblijfplaats op zich een ongeoorloofde actie is evenals het niet nakomen van een vastgestelde omgangsregeling.^{10 11}

In beide gevallen bestaat daarbij het gevaar dat het weghalen of weghouden van een kind bij de andere ouder een begin kan zijn van oudervervreemding. Anthony Douglas, directeur van de Advies- en Ondersteuningsdienst Kinder- en Gezinshof (Cafcass), waarschuwde tegen het toenemende gevaar van "ouderlijke vervreemding".

Douglas gaf aan dat de opzettelijke manipulatie van een kind door een ouder tegenover de andere ouder, zo vaak voorkomt dat het als elke andere vorm van verwaarlozing of kindermishandeling moet worden behandeld.¹²

Wanneer politieoptreden?

In de conclusies en aanbevelingen in het rapport "Veiligheid Voorop" 5.2.1. stelt de Ombudsman dat politieoptreden bij problemen bij de omgang noodzakelijk is als de veiligheid van de kinderen en/of andere betrokkenen in het geding is. Als de veiligheid niet in het geding is ziet de Ombudsman een beperkte rol voor de politie weggelegd.

¹⁰ ECLI:NL:HR:2005:AR8024 Hoge Raad, 08-02-2005, 01078/04

¹¹ ECLI:NL:HR:2005:AR8250 Hoge Raad, 15-02-2005, 01198/04

¹² <http://www.marilynstowe.co.uk/2017/02/13/parental-alienation-is-child-abuse-says-cafcass/>

Auteurs wijzen erop dat het niet nakomen van een omgangsregeling kan betekenen dat een ouder het kind/de kinderen onttrekt aan het gezag of omgang met een andere ouder. Maar misschien nog wel belangrijker, het niet nakomen van een omgangsregeling een sterk signaal is dat de ene ouder de kinderen vervreemd van de andere ouder en diens familie wat, zoals hiervoor aangegeven, het begin kan zijn van een ernstige vorm van kindermishandeling (zie hiervoor: uitspraak constitutionele Hof, E.M. van den Eerenbeemt, A. Douglas). In de ogen van auteurs is om die reden betrokkenheid van de politie vanaf het allereerste begin noodzakelijk. Dit vraagt dus los van orde handhavingsoptreden, om gespecialiseerd politie optreden om de waarheid aan het licht te brengen. Door waarheidsvinding al in een vroeg stadium in te zetten kan veel langdurig (kinder)leed en politiewerk aan de achterzijde worden voorkomen.

Tegenspraak rechters en advocatuur:

Auteurs stellen dan ook uitdrukkelijk het niet eens te zijn met de mening van advocaten en rechters als verwoord onder 3.4. van het rapport “Veiligheid Voorop”, Aangifte en strafrechtelijke keten.

In de gesprekken met de rechters werd duidelijk dat: *“zij aangifte tegenkomen in het dossier dat zij voorgelegd krijgen. Zij zien dat ouders gelijk aangiften gaan doen en daarmee alles op scherp zetten. Volgens de rechters is een kind daar niet mee geholpen.”*

De geïnterviewde advocaten geven aan dat: *“vanuit de vereniging van Familierecht Advocaten Scheidingsmediators (vFAS) niet wordt bevorderd om civiele problemen via strafrecht op te lossen. Zij zijn geen voorstander van het feit dat een ouder in een dergelijke situatie aangifte doet wegens onttrekking aan het ouderlijk gezag. Als ouders moet je met elkaar verder in het belang van de kinderen. Het effect van aangiften is vaak ook nihil omdat aangiften door de officier van justitie worden geseponneerd. Wel heeft de strafrechtelijke weg kwaad bloed gezet bij de andere ouder en mogelijk ook bij de kinderen, aldus de advocaten.”*

Auteurs geven aan bekend te zijn met deze stellingen van rechterlijke macht en advocatuur, maar benadrukken dat ouders pas aangiften van onttrekking zijn gaan doen toen bleek dat de aanpak via advocaten en rechters in het civiel recht tekort schoot. Auteurs herkennen ook niet het beeld van **gelijk** aangiften doen zoals door de rechterlijke macht wordt geopperd. Uit de vele zaken die auteurs begeleiden en onder ogen hebben gehad blijkt dat in de meeste gevallen door ouders slechts naar dit middel wordt gegrepen als ***“ultimum remedium”, (laatste redmiddel)*** nadat er vaak meerdere rechterlijke uitspraken zijn geweest waarbij de contact en/of omgangsfrustratie niet werd doorbroken of aangepakt.

Ook het standpunt van de vFAS advocaten, *“als ouders moet je met elkaar verder”* en *“de strafrechtelijke weg heeft kwaad bloed gezet”* betuigt van onvoldoende kennis bij advocatuur.

Heel veel ouders kunnen juist niet als ouder verder omdat het contact met hun kind/kinderen wordt gefrustreerd. Het feit dat een ouder, veelal gesteund door overheidsinstanties, zichzelf boven de wet stelt zet veel kwaad bloed en kan lijden tot een langdurige strijd.

Rechters en advocaten in het civiel recht zijn tot nu toe niet in staat gebleken om de rechtspositie (beschikkingen over contact en zorgregelingen) van de kinderen en de andere (uitwonende) ouder te beschermen waardoor tienduizenden, misschien zelfs wel honderdduizenden kinderen van een van hun ouders konden worden vervreemd. Dat rechters en advocaten op aangiften reageren op een wijze zoals hiervoor omschreven verbaast auteurs des te meer omdat sinds 1980 het Haags Kinderontvoeringsverdrag van kracht is en zelfs de Hoge Raad al in 2005 tot tweemaal toe heeft uitgesproken dat, ook in situaties waarin beide ouders het gezag hebben, de ene ouder het kind kan onttrekken aan het gezag van de andere ouder.

Auteurs zijn bekend met het feit dat veel ouders die het contact met hun kind/kinderen hebben verloren, zeer wantrouwend zijn naar rechters en advocaten die zij mede verantwoordelijk houden voor dit verlies. Onder deze ouders leeft het gevoel dat de standpunten van advocatuur en rechtspraak vooral zijn ingegeven vanuit een financieel motief. Door eindeloos lange juridische procedures wordt de strijd tussen ouders en de vervreemding tussen kind en een van de ouders juist gefaciliteerd. Dergelijke ouders hebben juist behoefte aan duidelijke regels en handhaving en zoveel mogelijk gelijkwaardig ouderschap.

Het uiteindelijk buiten spel zetten van een van de ouders levert ogenschijnlijk rust op maar is feitelijk een ernstige vorm van disbalans, kindermishandeling en het in stand houden en aanmoedigen van diepgewortelde zinloze haat.

Masterthesis J.J.E. van Berlo:

Dat het handhaven van de rechterlijke macht en advocatuur in het civiel recht te kort schiet blijkt verder onder meer uit de masterthesis¹³ Rechtsgeleerdheid van J.J.E. van Berlo.

“Een onderzoek naar de positie van de niet-verzorgende ouder in het huidige omgangsrecht wanneer de verzorgende ouder de omgangsregeling tussen de niet-verzorgende ouder en zijn minderjarige kind(eren) frustreert.”

In haar proefschrift schrijft Van Berlo dat:

“Als ouders zonder tussenkomst van de rechter een omgangsregeling vaststellen, dienen zij deze afspraken ook na te komen. Echter, uit de praktijk blijkt helaas dat een vastgestelde omgangsregeling niet vanzelfsprekend door de ouders van het kind worden nagekomen. Ook niet in het geval dat een omgangsregeling is vastgesteld door een rechter.

Ook de Nederlandse overheid heeft de positieve verplichting om het recht op omgang te bevorderen. Nederland heeft op grond van artikel 8 EVRM en artikel 16 IVRK de positieve verplichting om alle passende wettelijke, bestuurlijke en andere beschermende maatregelen te treffen om het recht op gezinsleven, waarvan het omgangsrecht een fundamenteel onderdeel is, te verwezenlijken.”

¹³ Masterthesis Rechtsgeleerdheid, Universiteit van Tilburg, De positie van de niet verzorgende ouder in het omgangsrecht, J.J.E. van Berlo

Om het recht om omgang te bevorderen staan de Nederlandse overheid in het civiel recht de volgende mogelijkheden ter beschikking:

- Lijfsdwang/gijzeling;
- Afgifte door de sterke arm;
- Dwangsom;
- Onder toezicht stelling;
- Benoeming bijzonder curator
- verminderen/schorsing alimentatie; -en-
- buitenwettelijke methoden als omgangsbemiddeling/begeleiding en mediation.

4.3 Analyse rechterlijke uitspraken in omgangszaken

Om zich een goed beeld te vormen van hoe het huidige omgangsrecht daadwerkelijk in de praktijk wordt toegepast en om te bezien hoe de rechter met omgangskwesties omgaat en belangen tegen elkaar afweegt, heeft Van Berlo, over de periode 2010 – 2015, 51 rechterlijke beschikkingen in omgangszaken bestudeerd en geanalyseerd. Van deze 51 zaken heeft de rechter in 31 gevallen de omgang tussen de niet-verzorgende ouder en het kind ontzegd.

Van Berlo schrijft dat de houding van de verzorgende ouder een belangrijke rol speelt in omgangskwesties. Deze kan voor de rechter in sommige gevallen zelfs bepalend zijn voor het niet toewijzen van de omgang. Indien de moeder zich zodanig verzet tegen omgang tussen de vader en de minderjarige, en deze band dus eigenlijk verstoord is geraakt, waardoor zij niet in staat kan worden geacht om de minderjarige te ondersteunen en te begeleiden, acht de rechter het veelal in het belang van het kind dat er geen omgang zal plaatsvinden tussen de niet-verzorgende ouder en het kind. In de bestudeerde zaken werd slechts in een geval geoordeeld dat een ouder ongeschikt was. In slechts 12 van de 51 zaken werd een dwangmiddel ingezet.

Deze dwangmiddelen bestonden 7 maal uit een dwangsom, 1 maal uit een uithuisplaatsing en 4 maal uit het buitenwettelijke dwangmiddel mediation.

Auteurs wijzen erop dat uit het onderzoek van Van Berlo blijkt dat in meer dan 40 van de 51 (meer dan 80%) gevallen door de rechterlijke macht geen dwangmiddel (mediation wordt niet beschouwd als dwangmiddel) wordt ingezet om de rechten van kind en niet verzorgende of uitwonende ouder op omgang, zorg en opvoeding te effectueren. Dat de ouders wiens rechten op deze wijze worden geschonden als ultiem middel hun heil zoeken in een strafrechtelijke aangifte ligt onzes inziens voor de hand. Dat de duur van de strijd en de belasting voor de kinderen hiermee wordt verlengd is eveneens begrijpelijk. Iedere burger komt als het goed is op voor zijn of haar rechten, zeker als het gaat om je kinderen wanneer je voelt en ervaart dat zij in een dergelijke situatie worden verwaarloost c.q. (geestelijk) mishandelt.

Indien de niet verzorgende ouder de strijd opgeeft, wat tegen zijn gevoel ingaat, kan dit hem in een later tijdstip door de rechtbank weer worden tegengeworpen. Uit de door Van Berlo bestudeerde rechterlijke uitspraken blijkt namelijk dat in dat geval de conclusie kan worden getrokken dat de niet-verzorgende ouder geen interesse (meer) heeft in zijn kind(eren) en dat de minderjarige(n) van hun niet-verzorgende ouder vervreemd is/zijn geraakt, bijvoorbeeld doordat er al jaren geen contact meer is geweest tussen hen. De niet-verzorgende ouder kan gevoelens van machteloosheid en onrechtvaardigheid ervaren en daarnaast kan hij zijn vertrouwen in de rechtstaat verliezen aldus van Berlo.

Aanbevelingen Van Berlo (6.2)

Wanneer de verzorgende ouder weigerachtig blijft en iedere medewerking uitblijft, moet mijns inziens de gezag beëindigende maatregel ex artikel 1:266 BW worden toegepast. De verzorgende ouder is in dat geval in mijn ogen (kennelijk) ongeschikt of onmachtig zijn plicht tot verzorging en opvoeding van de minderjarige te vervullen. Daarnaast is er in bovengenoemde gevallen sprake van **een grove verwaarlozing** van de verzorging of de opvoeding van het kind. Ik ben me ervan bewust dat dit een ingrijpende maatregel is jegens de verzorgende ouder en de minderjarige, maar juist daarom verwacht ik dat dit dwangmiddel voldoende prikkels zal geven aan de verzorgende ouder om de omgangsregeling na te komen. Immers is de verzorgende ouder voorafgaand aan dit dwangmiddel meerder malen in de gelegenheid gesteld om de situatie te verbeteren. Wellicht kan het blijven frustreren van de omgangsregeling ook worden bestraft, zoals men daar in België gebruik van maakt. Hoe dit mogelijk in de Nederlandse wet zal worden opgenomen, zal nader onderzocht moeten worden, maar **ik verwacht dat een strafrechtelijke sanctie de verzorgende ouder aanzet om de vastgestelde omgangsregeling na te komen.** Ik ben me er van bewust dat een gezag beëindigende maatregel en een strafrechtelijke vervolging ingrijpende maatregelen zijn, maar gezien het bovenstaande heeft de verzorgende ouder al meerdere malen en gedurende een behoorlijke tijd de mogelijkheid gehad om haar medewerking te verlenen én het belang van het kind voorop te stellen. Het kan en mag in mijn ogen niet zo zijn dat vanwege de zwaarte van de maatregelen waardoor deze niet worden toegepast, de weigerachtige houding van de verzorgende ouder in stand blijft immers is de verzorgende ouder voorafgaand aan dit dwangmiddel meerder malen in de gelegenheid gesteld om de situatie te verbeteren.

Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen:

Tijdens het congres “Waarheidsvinding in de Jeugdzorg” op vrijdag 10 november 2017 werd door de hoogleraren L.W.C. Tavecchio en G.J.J.M. Stams harde kritiek geuit op de “**Richtlijn Scheiding en problemen van jeugdigen**”¹⁴ in gezamenlijkheid opgesteld door de Beroepsvereniging Van Professionals Sociaal Werk Nederland (BPSW), Nederlands Instituut voor Psychologen (NIP) en Nederlandse Vereniging van pedagogen en onderwijsdeskundigen (NVO). De kritiek uitte zich vooral op punt **4.2 Algemene adviezen naar leeftijd van de jeugdigen** van de richtlijn met betrekking tot contacten van het kind/de kinderen met de uitwonende ouder. Tavecchio vroeg zich concreet af waarop de adviezen uit de richtlijn waren gebaseerd nu deze haaks stonden op wetenschappelijk onderbouwde onderzoeken van onder andere Richard Warshak en Sarah Westphal die concluderen dat: “**Het psychologisch welzijn van kinderen die na een scheiding afwisselend bij beide ouders wonen, ligt hoger dan dat van kinderen die bij één ouder wonen.**”¹⁵

De mening van Van Berlo (juridisch) en Tavecchio (wetenschappelijk) vinden steun in een recente uitspraak van het constitutionele Hof in BRNO (Tsjechië).

Uitspraak TZ80/2017 constitutionele Hof BRNO (Tsjechië)¹⁶

In de uitspraak van het constitutionele Hof wordt gesteld dat **beide ouders gelijkwaardig** zijn en dat rechtbanken en andere overheidsinstanties kinderen niet alleen moeten beschermen tegen fysiek geweld, maar ook tegen de afwijzing door de kinderen van de ene ouder ten gevolge van manipulatie van de kinderen door de andere ouder.

“Het constitutionele Hof oordeelt dat de dreiging van fysiek geweld door een ouder vergelijkbaar is met schade voortvloeiende uit het verlies van hechting met een ouder ten gevolge van manipulatie door de andere ouder.”

Het constitutionele Hof stelt daarbij nadrukkelijk dat: “*Het de taak is van overheidsinstanties (en dat zowel van het gerecht als van instanties van sociaalrechtelijke kindbescherming) om zowel eventueel fysiek geweld vanwege de ouders te voorkomen, als ook de eliminatie van één ouder uit het leven van het kind ten gevolge van manipulatie door de andere ouder.*”

Auteurs wijzen erop dat de hiervoor, onder het hoofdstuk “**Tegenspraak rechters en advocatuur**” aangehaalde uitlatingen van rechterlijke macht en advocatuur die niet achter strafrechtelijke (aangiften) oplossingen staan, haaks kunnen staan op de hiervoor aangehaalde uitspraak van het constitutionele Hof. Zoals hiervoor aangegeven wordt manipulatie door een van de ouders gelijk gesteld met fysiek geweld (tegen kinderen) en kan dit vallen onder artikel 300 e.v. van het Wetboek van Strafrecht. Met hun huidige werkwijze en standpunten zijn rechters en advocaten als het ware faciliterend aan het in stand houden van kindermishandeling.

¹⁴ Richtlijn scheiding en problemen bij Jeugdigen, juli 2015 Van der Valk, I e.a.

¹⁵ Presentatie Waarheidsvinding 10_11_2017, Tavecchio, L.W.C.

¹⁶ TZ80/2017, Beslissing Constitutionele Hof BRNO (Tsjechië), 26 juli 2017

AANBEVELINGEN:

Inzet deskundig politiepersoneel:

In lijn met aanbevelingen uit het rapport “Veiligheid Voorop” stellen auteurs dat het van het allergrootste belang is dat al bij de eerste signalen van complexe scheidingen, maar ook in een later stadium bijvoorbeeld bij het niet nakomen van omgangsregelingen, ter zake deskundig personeel van de Nationale Politie wordt ingezet.

Politiemensen die binnen de uitoefening van hun beroep incidentele basis met (complexe) scheidingsproblematiek worden geconfronteerd ervaren dit vaak als onprettig. Aangegeven wordt dat het met beperkte kennis haast ondoenlijk is om adequaat te kunnen optreden.

Het is daarom van groot belang dat binnen de Nationale Politie deskundigheid op het gebied van complexe scheidingen wordt georganiseerd en uitgebreid.

De te organiseren deskundigheid moet bestaan uit een combinatie van kennis van het Burgerlijk Wetboek (Personen en Familierecht) en het Wetboek van Strafrecht. Deze kennis dient samen te gaan met ervaring op het gebied van opsporing en waar en mogelijk, of verder te organiseren, op het gebied van mediation.

Zoals eerder aangegeven kan “*waarheidsvinding*” ook bij complexe scheidingsproblematiek al vanaf het begin van groot belang zijn. De politie is een organisatie waar al vanaf het begin medewerkers worden opgeleid in waarheidsvinding. Een juiste beoordeling, behandeling en verslaglegging aan het begin van een scheidingsproces kan verdere escalatie voorkomen en kan tevens een waardevolle bijdrage leveren aan beslissingen van rechtbanken vooral daar waar het gaat over het belang van kinderen.

Positioneren deskundigheid:

De Nationale Politie bestaat uit 10 regionale eenheden en een centrale eenheid. Het is wenselijk om binnen de 10 regionale eenheden, afhankelijk van het gemiddeld aantal complexe scheidingen per jaar, naar rato, gespecialiseerde politiemensen te positioneren.

De beste positionering van deze politiemensen is die tussen de hulpdiensten, wijkagenten en rechercheafdelingen in. Gekleed in burger kunnen zij, n.a.v. signalen van de hulpdiensten en/of wijkagenten over partner c.q. ouder conflicten, zo snel mogelijk met de burgers in gesprek gaan. Al tijdens deze eerste gesprekken kunnen de civiele- en strafrechtelijke grenzen duidelijke worden gemaakt.

Ook kunnen zij deskundigheid uitleren en overdragen aan wijkagenten. In uiterste gevallen moeten zij verbaliserend op kunnen treden in zaken als (blijvende) onttrekking aan het ouderlijk gezag en/of kinderverwaarlozing (mishandeling).

De gespecialiseerde opsporingsambtenaar heeft nauwe contacten met externe hulpverleningsinstanties op het gebied van partner c.q. ouderproblematiek en kan al tijdens de eerste gesprekken ouders wijzen op de mogelijkheid tot familie- c.q. netwerkconferenties en de mogelijkheid tot begeleiding van kinderen bij de overdracht. (zie Bijlage: werkwijze Stichting Eigen Kracht en Begeleide Omgang Regeling) Ook werken de gespecialiseerde politiemensen nauw samen met medewerkers van Wijkteams, Gecertificeerde Instellingen en Raad van Kinderbescherming.

Tegenspraak/sparringpartner:

Daar waar de Nationale Politie meer denkt en handelt vanuit waarheidsvinding en wettelijke regels en de hulpverlenende instanties zoals Raad voor de Kinderbescherming, Veilig Thuis, Wijkteams en Gecertificeerde instellingen meer vanuit pedagogische en affectieve mogelijkheden kunnen zij belangrijke sparringpartners zijn voor wat betreft "tegenspraak." Daarnaast kunnen genoemde organisaties, waar nodig, elkaar professioneel aanvullen. Met deze werkwijze kan de kwaliteit van de gehele keten worden geoptimaliseerd.

Eindconclusie:

Gelet op het aantal onderzoeken van de Raad van de Kinderbescherming op het gebied van omgang en gezag, (4.500 – 5.250) lijkt het gewenst dat binnen de Nationale Politie over de Eenheden verspreid, ten minste **100 fte** wordt gelabeld voor de aanpak van de complexe (echt)scheidingsproblematiek. Daarbij is de verwachting dat door het regulerend karakter van de inzet van specialisten binnen de politie, dit aantal na verloop van 5 tot 10 jaar kan worden gehalveerd.

Rotterdam, 16 november 2017.

B.A. van 't Hoff

B. Wondergem.

BIJLAGE

Stichting Eigen Kracht:

Wat doen ze:

De onafhankelijke stichting Eigen Kracht Centrale is in 2000 gestart. Aanleiding: te vaak wordt over mensen besloten zonder hen en hun eigen kring van familie en bekenden te betrekken. Dat vonden en vinden wij niet goed. Als er iets aan de hand is, horen mensen eerst gelegenheid te krijgen om zelf, met inschakeling van die eigen kring een plan te maken en te besluiten over oplossingen. Dit voordat overheid of professionals ingrijpen en het overnemen. Dit ziet de stichting als een burgerrecht.¹⁷

Door volwassen echtscheidingskinderen is meerdere malen geuit dat familie van de ouder die het contact c.q. de omgang met de andere ouder frustreert, niet durft in te grijpen vanwege mogelijke ruzie met het betreffende familielid.

Tijdens een dergelijke conferentie kan de familie c.q. het netwerk van betrokkenen worden gestimuleerd om op een positieve manier het partnerconflict op te lossen en bij een eventuele (echt)scheiding, de kinderen niet te betrekken. Tijdens een dergelijke conferentie kan door deskundigen van de Nationale Politie de wettelijke grenzen (ook aan familie en netwerk) worden aangegeven. Indien nodig kan in de beginfase, voor het handhaven van contact en omgang, gebruik worden gemaakt van het zogenaamd BOR-project. (Begeleide omgang regeling).

Begeleide Omgang Regeling:

Wat doen ze:

Als ouders wil je het beste voor je kinderen, ook bij een echtscheiding. Een onderdeel daarvan is het vastleggen van afspraken over zorg en opvoeding. Soms staan spanningen goede afspraken over een omgangsregeling in de weg. Dan helpen onze vrijwilligers je graag verder. Zij gaan uit van het belang van de kinderen en de mogelijkheden van de ouders. Ze houden geen dossier bij. De ondersteuning duurt gemiddeld drie tot zes maanden. De vrijwilliger die jullie helpt, treedt steeds wat verder terug. Net zolang totdat jullie, als ouders, een omgangsregeling hebben kunnen treffen.¹⁸

Ervaren medewerkers van het BOR kunnen aan het begin helpen om de kinderen op een rustige wijze over te dragen. Ook kunnen zij bij de overdracht ouders stimuleren om de kinderen niet in het ouderconflict te betrekken.

¹⁷ <https://www.eigen-kracht.nl/wat-we-doen/>

¹⁸ <https://www.humanitas.nl/programmas/bor/>